

BASKIN ORAN • “Ben Ege’de Akilken...”

İletişim Yayınları 2003 • Baskın Oran Bütün Eserleri 10

ISBN-13: 978-975-05-1543-9

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

DİZİN Birhan Koçak

BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BASKIN ORAN

Kürt Barışında Batı Cephesi

“Ben Ege’de Akilken...”

BASKIN ORAN 1945 İzmir doğumlu. Saint Joseph orta, İzmir Atatürk Lisesi ve San Gabriel High School'dan (California) sonra 1968'de bitirdiği Mülkiye'de asistanken 12 Mart cuntası tarafından bir kere (1971), 12 Eylül cuntası tarafından üç kere asistanlıktan/memuriyetten atıldı (Kasım 1982-Eylül 1990); her seferinde Danıştay kararıyla döndü. Uluslararası İlişkiler'de doktor (1974), doçent (1991) ve profesör (1997) olduktan sonra 2006'da erken emekliliğini isteyerek Oxford (2006) ve Harvard (2009) üniversitelerinde dizi konferanslar verdi. 2014 itibarıyla, Mülkiye'de seçimlik doktora semineri sunmaya devam ediyor. Milliyetçilik, Türk dış politikası ve özellikle de azınlıklar üzerine çalışıyor. Ekim 2004'te, Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu üyesi olarak, çok yönlü saldırılara ve hakkında dava açılmasına yol açan "Azınlık Hakları ve Kültürel Haklar Raporu"nu yazdı. Temmuz 2007'de, sivil toplumun İstanbul'dan "bağımsız sol aday"ı olarak katıldığı seçimlerde oyların bölünmesi üzerine başarısız oldu. Agos ile *Radikal İki*'de, Bodrum'daki matrak şeylerden Türk iç ve dış politikasına kadar çeşitli konularda haftalık yazılar yazıyor. Çeşitli dillerde yayımlanmış yetmiş kadar akademik makalesi var. Türkiye'de sırayla şu kitapları basıldı: *Az gelişmiş Ülke Milliyetçiliği-Kara Afrika Modeli; Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu; Atatürk Milliyetçiliği-Resmî İdeoloji Dışı Bir İnceleme; Kenan Evren'in Yazılmamış Anıları* (2 cilt); *Nerde O Eski Mahpushaneler; Devlet Devlete Karşı; Kalkık Horoz-Çekiç Güç ve Kürt Devleti; Yunanistan'ın Lozan İhlalleri; Küreselleşme ve Azınlıklar; Türk Dış Politikası-Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar* (Ed.) (1919-1980, 1980-2001, 2001-2012 olarak 3 cilt); *Dalavera Memet'in Bodrum Tarihi* (Feyhan Görgün'le birlikte); *Enişte Gözüyle Bodrum; Türkiye'de Azınlıklar-kavramlar, Teori, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat, Uygulama; M.K. Adli Çocukun Tehcir Anıları-1915 ve Sonrası* (yay. haz.); *Türkiye İnsan Hakları Bilançosu-2006 İzleme Raporu; Türkiyeli Kürtler Üzerine Yazılar* (yay. haz. Ülkü Özen), *Türkiyeli Gayrimüslimler Üzerine Yazılar* (yay. haz. Ülkü Özen), *Türk Yargısı ve Adaleti Üzerine Yazılar* (yay. haz. Ülkü Özen); *Kürt Barışında Batı Cephesi - "Ben Ege'de Akilken..."*. Yurt dışında yayımlanmış kitapları: *M.K., Récit d'un déporté arménien-1915* (Editions Turquoise, Fransa); *Turkish Foreign Policy 1919-2006* (Ed.) (The University of Utah Press, ABD).

baskinoran@gmail.com

oran@politics.an kara.edu.tr

www.baskinoran.com

Kürtlerle barış hakkındaki bu belgesel kitabı,
dostum ve büyüğüm iki insana adamak istiyorum.

İkisi de, sanki Türkiyeli Kürtlerin alabildiğine
şeytanlaştırıldığı bir ortamda, 1930'larda
yetiştirilmemişler gibi, bu Barış Süreci meselesine
benim kuşağımdan ve daha genç olanlardan bin kere
daha dürüst, mantıklı ve sevecen yaklaştılar.
Ellerini taşın altına koydular. Cesaret aşıladılar.
Örneklerini bu kitapta verdim.

**1923 doğumlu Ahmet İsvan
ve 1933 doğumlu Tarhan Erdem.**

Bu abilerim ve onlar gibiler
başımızdan eksik olmasınlar.
Elimizden tutmaya devam etsinler.

İhtiyacımız var...

B. Oran

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ (VE MANZARA-İ UMUMİYE)	15
Bu kitabı yazışımın sebebi (15) / Ege niye “zor”du? (17)	
A) İÇ EGE’DE DURUMLAR	17
1) Ulus-devletin şartlandırması: Kadrolu öcüler	17
Birleştirici kimlik, bölücü kimlik (19) / Ak ile kara (22) / Ülkücüler Akiller Toplantısını Bastı (23) / Kayseri Hilton’da Davetli Terörü (25) / Dezenformasyonlar ülkesi (27) / 35.000 şehidin hesabının sorulması meselesi (28) / “35.000 Şehit” Hesabı (29)	
2) AKP’ye tepki	31
3) İstanbul dışında sivil toplumun vahim düzeydeki zayıflığı	32
Medyanın durumu (34)	
B) KIYI EGE’DE DURUMLAR	35
İzmir artık eskisi gibi değil (35) / İzmir yine de nispeten çok iyi (37) / Karşılaştığımız sorular (39) / Heyetimizin faaliyetleri: Lojistik durum (42) / Toplantıların cereyanı (43) / Benim tutumum (45) / Heyetin genel tutumu (47) / Korkunun terminolojisi (48) / Kurmak ve devam ettirebilmek (49) / Bu kitabın yöntemine dair (50) / Müteşekkîr olduklarım (52)	
BAŞLARKEN	55
Her şeye rağmen, tereddüt olamaz (55) / Adımız “akıl”, işimiz belirsiz... (57) / İsimler ilan ediliyor (57) / CHP ve MHP’nin tutumu olumsuz (61) / Akil Adamlar Komisyonu’nun İlk Toplantısında “Nerede Yanlış Yaptık? Neden Bu İşten Yırtamadık” Soruları Masaya Yatırıldı (63) / Başbakan’la ilk toplantı: 4 Nisan 2013 (65) / Başbakan’ın konuşması (66) / Tuttuğumuz notlarda itirazlar (67) / Temel mesele: Belirsizlik (71)	

İZMİR · 12-14 Nisan 2013..... 73

12-14 Nisan 2013 (73) / İzmir'e intikal (74) / "... Çok severim ama kırmızı görmüş boğa gibi saldırır" (75) / *Hasan CEMAL Güzel!!* (76) / Tanırım, Hasan Celal'i baştan yarat! (76)

İlk TkMM toplantısı, 12 Nisan 2013, Saat 10.00..... 78

Ben küçükken, Alsancak'ta... (78) / Türkan Saylan Merkezi'ndeki konferans (80) / Başlıyoruz ve şov da başlıyor! (83) / 30 Yıl Savaşı'nın kayıpları (85) / Kronolojik kural (86) / Dış politikaya yansımalar (87) / Korku imalatı (88) / İstiklal Marşı ve Türk Bayrağı kirletildi (89) / Ortak dil lazım (92) / Ulus-devlet, ulusal devlet (93) / Ne, ne zaman, nasıl verilmeli? (94) / 22 ay bakanlığa, 30 ay hapis (95) / Ya çözüm sekteye uğrarsa... (96) / Abdullah oğlu Baran'ın öyküsü (98) / Atatürk faşist miydi? (101) / Eksik, yani yanlış yaklaşmak (104) / Eski İşçi Partisi, yeni İşçi Partisi (107) / Cumhuriyet'in yaptığı temel hatalar (108) / Gruplar ne zaman muhalefet üretir? (109) / Seçilmiş padişahlık? (110) / Bingöl'deki morg, Diyarbakır'daki cezaevi (111) / Prof. Burhan Kuzu 1921 Anayasası'na kağıt parçası derdi (112) / 1922 İzmir Yangını'ndan sonra tutuşan İzmir (114) / AKP'nin baskıları ve İzmir (115) / "10 aldım, 3 verdi" (116) / "Türklük elden gidiyor" (117)

Gediz Üniversitesi Öğrencileriyle..... 118

"Gri Düşünce Topluluğu"nun soruları (119)

Kızlarağası Hanı, 13 Nisan 2013..... 121

Anadolu Birliği Derneği'nde İkinci TkMM Toplantısı, 13 Nisan 2013, Saat 14.30..... 123

"Yani, kardeşlik mardeşlik..." (125) / Protestocuların derdi görüşmek mi... (126) / "Her silahlı örgüt terörist midir?" (128) / Bütün Türkiyeliler için demokrasi (130) / Üniter devlet, ulusal devlet, ulus-devlet (132) / Anlaşma oldu mu? (133) / Kim barış istiyor? (134) / Kuşaklar arası duygusal kopuş (136) / Herkes ateşkese mecbur (137) / Tıkırtı duyunca Türkçe konuşuyorlardı (140)

Hilton'da İş Dünyasıyla Yemek, 13 Nisan 2013, Saat 19.00..... 141

Şunlara net cevap istiyorum! (144) / Kürtçe "seni seviyorum" nasıl denir? (145) / Cumhuriyet yanlış kuruldu (147) / "Hocamın daha da tahrik edici fikirlerini hepimiz biliyoruz" (148) / "Aklıma Sünnetim Geldi" (150) / Biraz kavram... (153) / Kastrasyon anksiyetesi (154)

Kanal 35 TV..... 154

"Misafir misafiri sevmez" (155) / Atatürk kravatlı mı olsun... (156)

Urla'da "Deniz Kenarında" Kahvaltı	156
1960'ların eski Maoist, yeni Ulusalçı ezberi (157) / "Kürtler Türklerden çok daha iyi durumda" (159) / "Neden Türkçe eğitimi kabul etmiyorlar?" (160)	
Kemalpaşa İlçesi, 14 Nisan 2013, Saat 14.00	162
"Biz de bu ülkenin temel taşıyız" (163) / "Vücutum harita gibi..." (164) / "Allah hepinizden razı olsun..." (165) / Hacı Sadri Nehir Kürtçe konuşuyor... (166) / "ABD-İsrail projesi!" (167) / Habur'dan 2013 Nevruz'a... (167) / "19-20 Haçlı Seferi yapmış Siyonizm veya Avrupa" (171) / Farklı türde bir Alevi vatandaş (171) / "Bu nasıl projedir? Kendinize güveniniz mi yok?" (172) / "Bu proje Türkiye'nin büyümesi projesi" (174) / "Müsaade ederseniz devlet de benim canımı korusun!" (174) / "Üniversite öğretmeni gibi ders vermeyin demek ayıptır" (175) / "Akil adamlarmış!" (177) / İzmir haftasının öne çıkan noktaları (178) / "Sen dağa çık diye beş saat dövdüler" (178) / "Ben bindiğim Taksi söförü Kürtse aşağı iniyorum!" (179) / <i>CHP'li Vekilden Baskın Oran'a Tepki</i> (180) / İzmir ziyaretinden sonra (180)	
DENİZLİ-YALOVA · 16-21 Nisan 2013	183
Habertürk, Balçışek İlter'in "Söz Sende" Programı, 16 Nisan 2013	183
İzmir nasıl böyle oldu? (185) / İki korku (185) / "Türkiyeli" (186) / Türk olmaktan korkar hale geldik diyenler (187) / Mustafa Kemal de bidoncu muydu? (188) / Bundan sonra ne olacak? (189) / Ege'de hava (191)	
Denizli'de STK'larla Kahvaltı, 20 Nisan 2013, Saat 10.30	192
"Doğudakiler itilip kakılmıyor" (196) / Otuz senedir bölünmedik de... (197) / Yatırım yapacağız, ama... (198) / "Büyük Ortadoğu Projesi bu!" (199)	
Yalova, Ahmet İsvan'ın Evi, CHP'lilerle toplantı, 20 Nisan 2013, Saat 14.00	201
<i>Ahmet İsvan'ın "Arka Plan" hakkında söyledikleri</i> (205) / <i>Şanar Yurdatapan'ın Marmara Gözlemleri</i> (207) / <i>Bizim heyet bayağı şanslı imiş</i> (209)	
KÜTAHYA · 26-28 Nisan 2013	211
Partileri ve Belediyeyi Ziyaret, 26 Nisan 2013, Saat 10.00	211
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, 26 Nisan 2013, Saat 15.00	213

Esin Gral Argat Yemek Daveti, 26 Nisan 2013, Saat 19.00	216
“Başbakan niye aldı bu riski bilmiyorum” (217)	
STK’larla Kahvaltı, 27 Nisan 2013, Saat 10.30	219
nce saldırı, sonra kahvaltı (219) / “Bu anayasanın laikliği kaldırması lazım” (221) / “Kaç para alıyorsunuz?” (221) / Mücadeleye hazır bir doktor (222) / Niçin Kandil’e Gitmiyorsunuz? (223) / “İşgal altında mıyız da çekilme oluyor?” (224) / Konuyu bilelim (225) / “Sevmiyorsan kızını vermezsin” (226) / “Oturulup müzakere edilir; usul budur” (228) / Bize sorduğunuz için işkillendik! (229) / “Neye destek verdiğimizi bilelim!” (230) / “Tabii beni de rencide ediyor” (231) / “Hep korkutulduk” (231)	
İş Dünyasıyla Yemek, 27 Nisan 2013, Saat 19.00	233
Bu görevi niçin kabul ettik? (233) / Türkiye Kamu-Sen: “Toprağın bedeli kandır, gerekirse o kan dökülür” (234) / “Türkiye’de Türkler ezizet görmeye başladı” (236) / “şehidimi vuranla mı helalleşeceğim?” (237) / “Hem yemek yiyip hem konuşulmaz!” (238) / “Neden kameralar yok?” (238) / “Siz konuşurken bir-iki hamle yapabilirim” (239) / Söz hakkı başka, sze karışma hakkı başka (239) / “Emperyalizm Türkler eliyle kalkacak” (242) / “Kürtlerle eşit haklar istiyorum; onların elektrik faturalarını ödemek istemiyorum” (242) / “lkemizde Kürt sorunu yoktur” (243) / Esin Gral’ın yaklaşımı farklı (244)	
AFYON-UşAK · 3-5 Mayıs 2013	247
Yerel Medyayla Toplantı, 3 Mayıs 2013, Saat 16.00	249
“Namusunuz şerefinez zerine...” (250) / “Biz Kürt kardeşlerimize ne ayrımcılık yapmışız? Elektrik paralarını bile ödüyoruz” (252)	
Karahisar TV’de Program	253
“İnşallah pazarlık yapılmıştır!” (253) / “zr dilemek büyüklüktür” (254)	
Valilerle Akşam Yemeği, 3 Mayıs 2013, Saat 20.30	256
STK’larla Kahvaltı, 4 Mayıs 2013, Saat 11.00	260
Uşak Üniversitesi, 4 Mayıs 2013, Saat 14.30	263
İş Dünyasıyla Yemek, 4 Mayıs 2013, Saat 19.30	266
“Kürtler Cumhurbaşkanı bile oluyorlar!” (266)	
şehit ve Gazi Aileleriyle Kahvaltı, 5 Mayıs 2013, Saat 09.00	267
Siyah yasımız, beyaz kefenimiz, kırmızı bayrağımız... (269) / “Bu tarz bir şeyi nasıl kabul ettiniz?” (272) / Bir dokun... (274) / “Neden ‘Türk’m’ diyemiyor Başbakan?” (275) / “Ayağınıza geldiğim için utanıyorum” (276) / “Ben Türk’m!” (277) / Milliyetçilik, maneviyatçılık, Çanakkale ruhu, Kocatepe, Kurtuluş Savaşı... (278) / “Mandela’yı savunmayın burada bana!”	

(280) / Siyonizm'in tek amacı... (281) / Afyon havaalanının altı 900 trilyon dolarlık uranyum (282) / "Oğlumun ayakkabı tıktırmasını özledim..." (284) / Kürtler zengin; Kürt sorunu yok (285) / Bu paralar nereden? (286) / Oğlu askerlik yapmadı (287) / Yolunu, yöntemini konuşalım (289) / "İsmim de Gazi, kendim de gazi" (291) / Matild Manukyan'ın madalyası... (292) / "Milletimizi paraya alıştıyorlar" (294) / "Söz konusu devletse, gerisi teferruattır!" (294) / Şehit ve Gazi Ailelerinin Düşünce ve Talepleri (296) / Bu toplantıdan ardından düşünceler (297)

Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğretim Üyeleri ve Öğrencileri, 5 Mayıs 2013, Saat 12.15 299

Kürtlük bilincini engellemeye çalışmak artık ters teper (301) / Kurmak başka, devam ettirmek bambaşka (302) / Aldığımız Batı başka, şimdiki Batı bambaşka (302)

Uşak Organize Sanayi Bölgesi, 5 Mayıs 2013, Saat 15.15 304

"Niye dağa çıkıyorlar değil, niye çıkartıyoruz demek lazım" (305) / "Kendi yarattığımız düşmanla barış yapmaya çalışıyoruz" (305)

MANİSA · 10-12 Mayıs 2013 307

Yerel Medyayla Toplantı, 10 Mayıs 2013, Saat 17.00 307

Siyasi Parti Temsilcileri/Yerel Yöneticilerle Toplantı, 10 Mayıs 2013, Saat 20.00 311

"Hayır, onlar Kürt değil" (312) / "Ramazan, sen iyi misin?" (314) / "Adını mı değiştireceksiniz bayrağın... Ne demek Türkiye bayrağı?" (316) / "Ben bayrak üzerinde tartışıldığını bugüne kadar görmedim" (318) / "O kadar sert değil" (319) / "Bana da yapıldı" (320) / "İlk defa böylesine yoğun Kürt tarafıyla birlikte olduk" (321)

STK'larla Kahvaltı, 11 Mayıs 2013, Saat 10.00 323

"Apo dışarı mı çıkacak?" (324) / Biz kazandık, onlar kaybetti dememek lazım (325) / Habur olayı... (327) / "İşçi Partili olduğum bilinseydi..." (328) / "Kürt arkadaşlarımız, komşularımız var" (329)

Akhisar Çarşısı, 11 Mayıs 2013, saat 14.30 332

İş Dünyasıyla Yemek, 11 Mayıs 2013, Saat 20.00 336

"Neden şimdi gidiyorlar?" (338) / "Amaç orada Kürdistan'ı oluşturmak" (340) / "... Kürt olamıyorlar" (342) / "Alkol masasında konuşulmaması gereken konular..." (342) / "Hani 'Türk' bir ırkın adı değişti?" (344) / "Kürt kardeşlerimizle sorun varmış gibi..." (346) / Kaç para alıyorsunuz? (347)

Celal Bayar Üniversitesi, 12 Mayıs 2013, Saat 11.30..... 348
“Muhsin Yazıcıoğlu kendi ülkesini şikâyet etmedi” (350) / “Kürtler ne istiyor?”
(352) / Suriyeliler geldi, hırsızlık arttı... (353)

MUĞLA · 22-26 Mayıs 2013..... 355

Ulusal devlet, ulus-devlet çok farklı (360) / Kuruluş'ta yapılan üç temel hata
(361) / Anayasa ve “Türklük”... (364) / Üniter devlet ve “Millet-i Hâkime”
(366) / Asimilasyon ve entegrasyon, üst-kimlik ve alt-kimlik (367) / Atatürk
ile Erdoğan (369) / “İlk defa sakin bir toplantı yapıyoruz” (371) / Hava birden
bozuyor... (372) / Türkiye-ABD ilişkileri (376) / Yenişememe durumu iyidir
(377) / Söylenmemiş şeyleri protesto (378) / Kürt sorunu mu, Türk sorunu mu
(380) / *Baskın Oran ‘Enişte’ Evindeki Toplantıyı Terk Etti!* (383)

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 25 Mayıs 2013,
Saat 10.00**..... 386

Muğla Üniversitesi'nin Öyküsü (387)

Akyaka, 25 Mayıs 2013, Saat 14.00-18.00:

STK'lar, “Akli Başında İnsanlar” ve

Yerel Medyayla Toplantılar..... 390

Anayasa'nın ilk dört maddesi (391) / “Niye Atatürk posteri mavi zemin
üstünde?” (392) / “Tecavüze uğrayan Iraklı kadınlar hakkında ne
düşünüyorsunuz?” (393) / “Ben iki kelime söyleyip oturacağım” (395) /
“Bizim gözümüzde o Kürt değil” (398) / “Ben onun kuyruğu var mı diye
bakmadım” (399) / Gazeteci mi, slogancı mı? (400) / Otuz yıldır bölünmedik
de, şimdi... (402)

“Akli Başında İnsanlar” Grubunun Meydandaki

Eylemleri, 25 Mayıs 2013, Saat 17.30,

video çözümü..... 403

*“Akil İnsanlar, Akyaka'da Şehit Yakını ile Alay Etti...” Başlıklı
Video Dökümü* (404)

Bodrum, STK'larla Kahvaltı, 26 Mayıs 2013,

Saat 10.00..... 410

Ortopedist: “12 Eylül'ün Türkiye'ye çok faydası olmuştur” (412)

Bodrum, Yerel Medya, 26 Mayıs 2013, Saat 13.30..... 413

Bodrum, İş Dünyası + STK'larla Yemek,

26 Mayıs 2013, Saat 16.30..... 416

SON TOPLANTIYA KATILMAMA MESELESİ.....419

Katılmama kararı (419) / *Baskın Oran: Hükümet Üstüne Düşeni Yapmazsa Akiller Toplantısına Katılmayacağım* (420) / Murat Belge'nin katılmama kararı (421) / *Bir İstifanname* (422) / Katılmama gerekçelerim (424) / Toplantıda olacak şeyler... (426) / *Celalettin Can'ın Ağzından 26 Haziran Toplantısı* (428) / *Tarhan Erdem'in Ağzından 26 Haziran Toplantısı* (433)

AKİLLER BİTİRDİKTEN SONRA MANZARA-İ UMUMİYE.....435

Gezi Olayı (435) / “*Kabataş Olayı*” ve *Çelişkileri* (436) / 17 Aralık Olayı (438) / Olayın ardından ilk planda yapılanlar (439) / Yeni adalet bakanı ve icraatı (440) / 17 Aralık ve Başbakan Erdoğan (441) / Süreç'e doğrudan olumsuz etki: Kürt kitlelerini yabancılaştırma (443) / Süreç'e dolaylı olumsuz etki: Süreç'in devlet/Erdoğan tarafındaki ayağı (444) / Öcalan'ın durumu ve tutumu (446) / Öcalan-Erdoğan paralelliğinin nedenleri (448) / Son durum: Kürtler homurdanıyor (449) / Son durum hakkında son notlar... (455) / Bütün bunlar gerçek fakat... (456) / *HDP'ye Saldırıları ve Fethiye Olayı* (457)

DİZİN.....461

SUNUŞ (VE MANZARA-İ UMUMİYE)

Bu kitabı yazışımın sebebi

Kürt meselesi, en azından doksan yıllık çok acı geçmişıyle, Türkiye'nin tartışmasız en önemli sorunu. Dahası yok.

Bu sorun nasıl çıktı ve bu hale geldi? Bunun cevabı iki terimde yatıyor: İmparatorluk ve ulus-devlet.

“İmparatorluk” dediğimiz devlet türü farklı kimlikleri dışlamaz. Tersine, farklı kimlikler üstüne oturur. Dışlayan, imparatorluğun tersi/antitezi olan ve en veciz olarak “egemen etno-dinsel unsur dışındaki kimlikleri yasaklayan devlet türü” diye tanımlanabilecek “ulus-devlet”tir.¹

Nitekim “Kürdistan” adının kullanımı, Büyük Selçuklu Sultanı Sancar'la (ö. 1157) başlayarak, ulus-devletçi İttihat ve Terakki 1908'de devlete hâkim olana kadar Osmanlı'da bazen eyalet adı olarak ama her zaman coğrafi ad olarak kesintisiz devam edecek, bu isim ancak Lozan'ın imzalanıp Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte resmî kullanımdan kalkacaktır.

Kıyametin kopması da ondan sonrasına denk gelecektir. Bu vahim mesele, uzatmadan net biçimde söyleyeyim, 1924 Anayasası'yla kurulan Türk ulus-devletinin Kürt kimliğini inkârından itibaren patlak vermiş ve bu kavga bugüne kadar artarak sürmüştür.² En az dörtte üçü Kürtlerden

1 Bu “ulus-devlet” teriminin “ulusal devlet”le ilgisi yoktur. Aradaki farkı, İzmir'deki ilk toplantıda ayrıntısıyla anlatacağım. Başka toplantılarda da.

2 “Türkiyeli” teriminin geçerli olduğu Kurtuluş Savaşı döneminde yapılan 1921 Anayasası'nda “Türk” terimi hiç geçmezken, 1924 Anayasası'nda 12 kere geçer. 1982 Anayasası'nda ise 56 kere.

olmak üzere ardında on binlerce ölü, yaralı, sakat, sokağa atılmış trilyonlarca para ve heyula gibi bir kan davası bırakarak. 1923'ün antidemokratik Avrupa ortamında doğan Cumhuriyet'in, günümüzün demokratik Avrupası'na rağmen demokratikleşmesini engelleyerek.

* * *

Konumuz Kürt meselesini anlatmak olmadığı için sadede gelirse, bu kitap, bu meselenin nihayet barışçı ve demokratik yoldan halline ilişkin bir girişim olan Barış Süreci çerçevesinde kullanılan yöntemlerden birine dair: "Akil İnsanlar" projesi. Bu yöntemin de, Süreç açısından en "zor" bölge olan Ege'deki öyküsünü anlatıyor.

Yazmak isteyişim, sadece önemli bir tarihsel olayı belgelemenin de ötesinde, unutulmayı önlemek için. Kısa bir süre sonra, bu toplumsal tecrübe birçok yönden karanlığa gömülecek. Mesela, 17 Aralık 2013'te patlak veren rüşvet ve yolsuzluk skandalı ve buna iktidarın verdiği akıl almaz tepkiler daha şu anda bile bu toplumsal tecrübeyi unutturmuş vaziyette.

Yazmak istedim, çünkü sadece iki ay önce cereyan etmiş şeyleri yazmak için önce bir kronoloji oluşturmam gerekiyordu, sadece bu bile on günümü aldı. Gezilerimiz sırasında bir defter dolusu not tutmuş ve muhtelif ses kayıtları yapmış olmama rağmen çok şeyi unutmuştum; hangisi önceydi hangisi sonraydı, kim neyi nerede nasıl söylemişti...

Tuttuğum parça parça notların tabii ki çok yararı oldu ama uçak rezervasyonundan randevularımızın tespitine ve toplantı programlarımıza kadar her şeyimizi düzenleyen heyetimizin raportörü Erman Bakırcı'nın³ gerçekten büyük yardımlarıyla ancak hallededim kronoloji meselesini bile. Kaldı ki, hani derler ya, Tanrı da Şeytan da ayrıntıdaymış, genç bir insan olan Erman bile bazı önemli ayrıntıları doğru hatırlamak için epey ter döktü. Hatırlayamadığı yerler de oldu.

Belgelerle yazdım; notlarıma ve büyük çoğunluğunu Pervin Mısırlıoğlu ve Erman sayesinde elde edebildiğim tutanaklara dayanarak.

Türkiye'nin doksan yıllık bu en büyük sorunu halledilmeye çalışırken, çözüm sürecine en soğuk yaklaşan bölge olan Ege'deki atmosferi resmetmek için.

---

3 1984 doğumlu Erman Bakırcı, ODTÜ Sosyoloji'yi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler'i bitirmiş. Raportörümüz olarak katkılarını, heyetimiz başkanı Tarhan Erdem'in KONDA'da çalışıyor olmasına borçluyuz.

Ege niye “zor”du?

Aşağıda anlatacağım ilk Dolmabahçe toplantısında Başbakan Erdoğan'ın yaptığı açıklamaya göre, kamuoyu araştırmaları, Süreç'e en soğuk yaklaşan bölgenin Ege olduğunu söylüyordu. Güneydoğu'da Süreç'e %81 destek varken Ege'deki destek %43,5, köstekse %49'du ve bu oranlar hiçbir bölgede bunun kadar olumsuz değildi. Ege'ye en yakın bölge, %43'le Karadeniz bölgesiydi.

Neden?

Aslında, şöyle söyleyerek başlamak daha doğru: Ege, hiç homojen bir bölge değil. İkiye ayrılabilir: Kıyı Ege ve İç Ege/İç Batı Anadolu. Bunların toplumsal yapıları ve kültürel durumları farklı. Ben bunu, Kulalı olan anne tarafımdan biliyordum zaten. Ayrıca küçüklüğümde de eşi Kütahya-Tavşanlı'da görev yapan küçük ablamı ziyaretler sırasında gözlemlemiştim. Akıller olayı vesilesiyle bu gözlemleri doğrulama imkânı buldum.

İç Ege aslında Kıyı Ege'den ziyade kültürel olarak İç Anadolu'ya çok daha yakın. Benzer sosyo-ekonomik yapıda ve muhafazakârlıkta. Bu sebeple, Kürt-yoğun olmayan (Doğu ve özellikle de Güneydoğu Anadolu dışındaki) diğer bölgelere benziyor.

Kürt-yoğun olmayan bölgelerde heyetlerin işi zordu. Dolayısıyla, aynı zorluğu İç Ege'de de yaşadık. Buna ilaveten Ege'nin özel zorlukları vardı, geleceğim oraya da.

A) İÇ EGE'DE DURUMLAR

İç Ege'deki güçlüklerin kaynağını üç başlık altında incelemek mümkün: Ulus-devletin şartlandırması; AKP'ye tepkiler; İstanbul dışında sivil toplumun yok denecek kadar zayıf olması.

Bunları anlatmaya geçmeden önce unutmadan söyleyeyim, İç Ege için anlatacağım durumların sadece bu alt-bölgeye özgü olduğu sanılmasın. Aynı şeyler Kürt-yoğun olmayan bütün bölgelerde yaşandı; buna hemen aşağıda geleceğim.

1) Ulus-devletin şartlandırması: Kadrolu öcüler

Biliyoruz ki insanlar, hem (iyiye doğru bile olsa) her yenilikten tedirgin olurlar hem de korkularının sorgulanır hale gelmesinden korkar-

lar. Çünkü bu korkular onları birbirlerine yapıştıran çok güçlü bir et-
mendir.⁴

Ama sorun daha derinde: Cumhuriyet'ten bu yana ulus-devlet, vatan-
daşı istediği gibi yoğurabilmek ve kolay yönetebilmek için “farklı kimlik-
lere izin vermek ülkeyi parçalanmaya götürür” fikrini aşıl原因an bir milli
eğitim uyguladı. Bunu yapabilmek için de dönemlere göre değişen “kad-
rolu öcü”ler istihdam etti: “Şeriatçı”, “eşkiya”, “komünist”, “anarşist”,
“dış mihrakların maşası”, “vatan haini”. Son olarak da “terörist”.

Zaten 1912 Balkan Savaşı'ndan beri korku ve endişe duyan insanlar
şuna hemen inandılar: “Kürt sorunu, Kürt kimliğinin ‘Dağ Türkleri’ de-
nerek inkâr edilmesinden değil, başka nedenlerle (devlete vergi ve asker
vermemek için vs.) çıkmıştır.”

Bu insanlar hiç düşünmediler ki, yaptıkları inşaatta çalışan Muhit-
tin'e herkesin içinde durmadan “Kız! Leyla! Küreği kap da gel!” dese-
ler, Muhittin sonunda küreği kapıp kafalarına geçirir. Bunu hiç düşün-
mediler.

Bu insanlar, Kürtlere eşit davranıldığı kanaatine de samimi biçimde sa-
hiptiler ve “Kürtler cumhurbaşkanı bile olabiliyorlar” derken, “Ama Kürt
olamıyorlar”ın farkına varamıyorlardı.

Heyetimizin başkanı Tarhan Erdem bunu birkaç yerde epeyce veciz bi-
çimde dile getirdi:

‘Biz burada bu insanlarla hep beraberiz, onlarla hiçbir problemimiz yok’
[diyorlar]. İşte, ‘Benim Kürt arkadaşım da var’ veya ‘Evimizde çalışan ka-
dın Kürt, onunla hiçbir problemimiz yok’ [diyorlar]. Bu safça görüşe kar-
şı, ‘Kardeşim, senin onunla problemin yok gayet tabii; onun seninle prob-
lemi var!’ deyince, gözü açılıyor, nasıl böyle bir şey olabiliyor diye.⁵

Ayrıca en temel sorunların halının altına süpürülmesine doksan yıldır
alışmış halk, şimdi devletin tutumu ilk defa değişince, çözüm arandığına
ve bulunabileceğine inanmıyordu.

Bu “öğretilmiş korku” işini başaran, söylediğim gibi, milli eğitimdi.
Ünlü filozof Sakallı Celal'in dediği gibi, “Bu kadar cehalet ancak tahsille

4 Kitlelerin birlik-beraberliği için büyük zaferlerin anısının sağladığı katkının yanı sıra büyük
travmaların katkısı da çok önemlidir. Kıbrıs Türk kökenli Amerikalı Profesör Vamık Volkan'ın,
”mukaddes korku” diye de çevrilebilecek olan, “seçilmiş travma” (*chosen trauma*) kavramı bu-
na işaret eder. Örneğin, bu kavram Ermeniler için “soykırım”, bugün kimi Türkler için de “Sevr
sendromu” tarafından temsil edilir.

5 S. Ilgün, *Evrensel*, 06.05.2013.

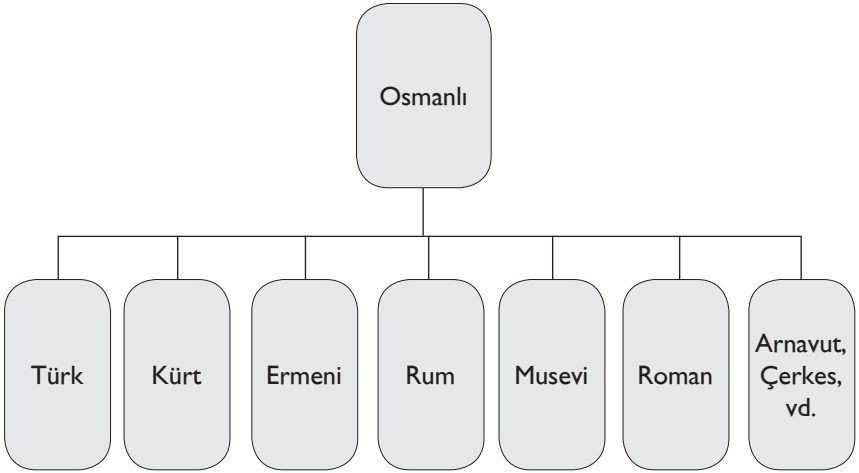
mümkün” oldu. Anayasa hukuku okumuş, üniter devlet tanımının ne olduğunu bilmesi gereken kişilerin bile üniter devletle merkezîyetçi ulus-devleti aynı şey sandıkları bu ülkede insanlar, her gittiğimiz yerde “Üniter devlet ortadan kalkacak mı?” diye büyük tepki gösterdiler.

Birleştirici kimlik, bölücü kimlik

Bu doksan yıllık eğitim tarafından “Türklük”ün en yüce değer olduğuna inandırılmış insanlar, esas bölücülüğün, Osmanlı’dan TC’ye geçerken ülkedeki en güçlü alt-kimlik olan Türk’ün kendi kendini üst-kimliğe terfi ettirmesi olduğunu anlamıyorlardı (bkz. aşağıdaki iki şema).

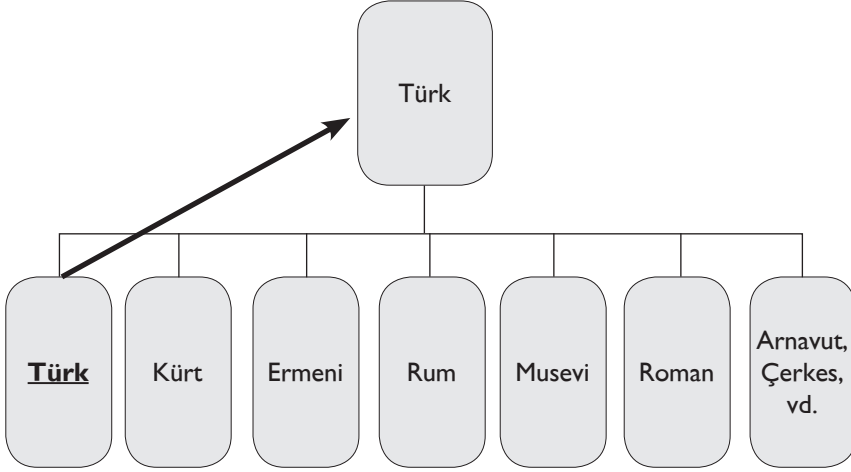

Üst Kimlik - Alt Kimlikler İlişkisi (Osmanlı İmparatorluğu)

Üst Kimlik - Alt Kimlikler İlişkisi (Türkiye Cumhuriyeti)

Anlamıyorlardı ki, böyle bir kendi kendini terfi ettirme söz konusu olduğu zaman, ülkedeki ikinci en güçlü kimlik yabancılaştırılmış olur. Anlamıyorlardı ki, bu da ülkede birlik-beraberlik bırakmayabilir.

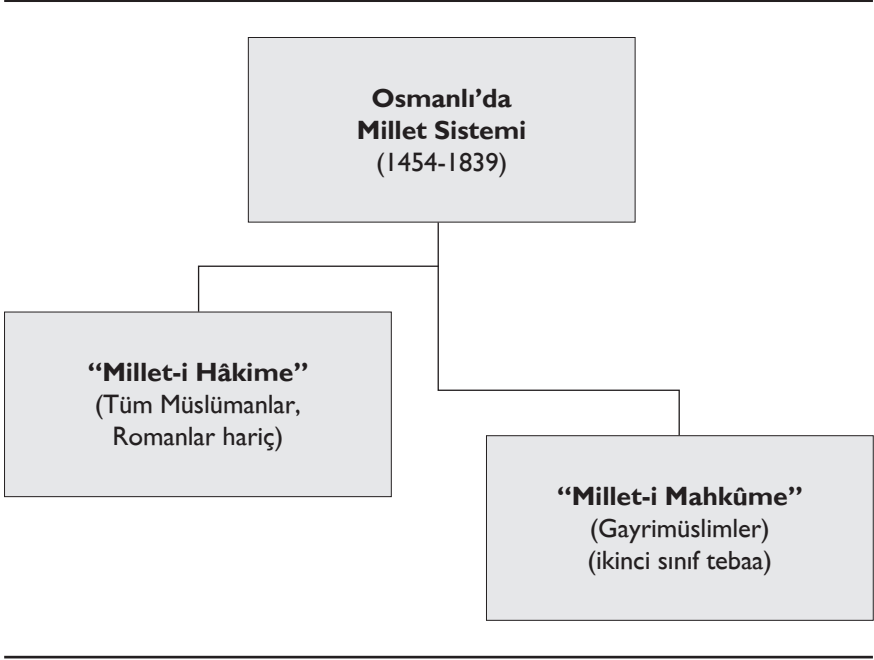
Bu insanlar, “ulusal birlik-beraberlik” projesinin kullandığı temel yön-temin Kürtlüğü (yani ikinci en güçlü alt-kimliği) zorla asimile etmek olduğunu, bunun da ülkede doksan yıldır kardeş kavgasına yol açtığını göremiyorlardı.

Çünkü üst-kimliğin; diğer alt-kimliklerin rızası varsa birleştirici, bu rıza yoksa bölücü olacağını onlara bugüne kadar kimse söylememişti.

Olan bitene akıl erdiremiyorlardı, çünkü Kürtlerin silah bırakmasının eşitlik sözü almaları sayesinde olduğuna inanamıyorlardı. “Kafalarına taş mı düştü de silah bırakıyorlar!” diyorlardı. Bu tepkinin altında, Türklerin bilinçaltı üstünlük kompleksinin yattığının hiç farkında de-gillerdi.

Üstünlük kompleksi deyince: Osmanlı döneminde Millet-i Hâkime (hüküm veren, hâkim ümmet) tahtında “Müslüman” otururdu. 1839 Tanzimat Fermanı, Millet-i Mahkûme (hakkında hüküm verilen ümmet[ler]) sayılan Gayrimüslimleri eşit ilan edince, Müslümanlar büyük tepki göstermiş, “Müslümanlık elden gidiyor!” çılgınlıkları yükselmiş-

ti. Nitekim Ferman'ı okumaya giderken Mithat Paşa'nın ailesiyle helalleştiği bilinir.

İttihatçıların Cumhuriyet'i kurması üzerine 1924 Anayasası'ndan itibaren o yüce tahta çıkan "Türk" de, Kürtler şimdi eşit ilan edilmek istenince aynı reaksiyonu veriyor. İki ay boyunca rastladığımız "Türklük elden gidiyor!" çılgınlıklarının sebebi buydu.

Tabii, üstünlük kompleksine çoğu zaman bir aşağılık kompleksi eşlik ettiği için, "Siz akilseniz, biz aptal mı oluyoruz?" sorusu da sık sık dile getirildi.

Dahası, bu en büyük tabu yıkılınca, temel paradigma/model/zihniyet bütünüyle değişeceği için eşitlik sadece Kürtlerle de kalmayacaktı. Aleviler, Gayrimüslimler, Çingeneler, kadınlar, transseksüeller vd. de "Beyaz Türk"le⁶ yavaş yavaş eşit hale gelecekti. Oysa alınan eğitim bunun çok korkutucu olduğunu söylüyordu.

6 Cinsel kimliği bir yana bırakırsak, Cumhuriyet'in "Beyaz Türk"ünü LAHASÜMÜT olarak tanımlayabiliriz: LAİK olmak şartıyla HANefi, SÜnni, MÜslüman, Türk.